

a dolgbeli jogokat illetőleg. Az általánosságban a dolgok osztályozása után külön-külön részletezi az ingó és ingatlan javakat, különösen ez utóbbiakkal kapcsolatban álló jogokat (halászat, vadászat stb.). A dolgbeli jogoknál a tulajdon-, zálogjog és a szolgalmak történeti fejlődését és lényegét ismerteti. A 3. fejezet az örökösödési jogról szól, még pedig külön a törvényes és külön a végrendeleti öröklésről. A 4. a kötelmi jog és az azzal kapcsolatban álló intézkedések cz. alatt alapos tanulmány alapján adja a czéhek történeti kifejlődését általában s részletesen sorolja a különböző czéheket megalakulásaiikkal és jogaikkal együtt. Azután áttér a vásárok eredetére, jelzésére és azon intézkedések ismertetésére, melyek a vásártartással kapcsolatosan fennállottak (árülerakás és árúmegállítási joga, be- és kiviteli tilalmak, vám- és rév-jog, a piacz hatósági ellenőrzése, harminczad).

A IX. részben a büntető jog kimerítő tárgyalását találjuk. Részletesen foglalkozik a különféle büntetendő cselekményekkel (testi sértés, erőszakoskodás stb.), elmondja a birságokat és végül a büntetés más-nemét (halál-büntetés, testi fenyítés, becsületbüntetés stb.).

A X. és utolsó részből a városi jog szerinti eljárást látjuk, még pedig úgy a magánjogban, mint a fenyítésben. A magánjogi eljárásnál a peres és hagyatéki eljárások módját, a fenyítő eljárásnál pedig a fenyítés nemeinek alkalmazását ismerteti a szerző, a ki azután még azt is elmondja, hogyan szolgált a Pozsony-városi bíróság, mint felebbezési forum.

A függelék érdekes, de csak részben kiadatlan statutumokat tesz közzé; meg vannak benne a zsidó jogkönyv (XIV. sz.), Pozsony város jogkönyve (XV. és XVI. sz.), a tárnokjogi czikkek és a czéhek (pékek, szabók, szűcsök, posztónyírók, kőművesek és ácsok, bormérők, czípész-segédék, halászkok), XV. és XVI. százbeli szabályai. B. I. •

Külömfélék.

Bálint Gyula

1824—1894.

Az egyetlen teljes verses Tasso fordítás írója, Bálint Gyula nyugalmazott kath. táborigaznádék, nov. hó 21-én Kolozsvárt elhunyt.

A magyar irodalom egyik buzgó és hazafias munkása tért vele nyugalomra, változatos életpálya után, mely alatt azonban kora ifjúságától fogva mindig önzetlenül és lelkesedéssel szolgált a magyar litteratúrának.

Néhány életrajzi adatot maga is ad saját magáról:

„Én — írja a „Megszabadított Jeruzsálem“ előszavában — a Székelyföld egyik legszélsőbb vidékén — Csíkban láttam először a Besszarábiából feljövő napot s a regényes fekvésű Csík-Somlyón ismerkedtem meg a nyájas muzsákkal. Sokra vittem: pappá lettem. 1851-ben az addig határőrileg katonáskodó lófő székely atyámfiából sorezredet alakítottak és én ezeknek lelki örvezetőjéül kineveztetvén: Galicziába vonultam, holott Krakkótól Csernoviczig majd minden városban éltünk együtt — székelyek, lengyelek, ruthének és izraeliták békésen, türelmesen.“

Szülőhelye különben Csík-Kozmás. A bölceletet Kolozsvárt végezte és a Ferencz-rendiek szerzetébe lépett. 1849-ben szentelték áldozó pappá Kolozsvárt, hová annyi bolyongás után visszatért meghalni. Lelki örvezetősége, melyről említést tesz, a 6-ik számú Coronini gyalog-ezrednél volt, hova tábori pappá nevezték ki. Míg ezredével 9 év alatt bolyongott Bukovinán, Galiczián keresztül, megtanult németül, olaszúl. Hogy a katonai papi reverenda alatt melegen dobogó székely szív mit érzett az idegenben, ezt meghatóan mondja el maga, a már idézett előszóban:

„Az én legfőbb és nemesebb foglalatosságom volt: kórházban sinlődő székely atyámfiat meglátogatni, vigasztalni magyarul. S idegen földön már csak az is, ha az ember a saját anyanyelvét hallhatja — orvosság; nagyon gyógyítja a szívet; pedig a magyar ember soha sem csüggettegebb, mintha messze-messze földön betegen fekszik; úgy meghunyászkodik akkor, mint a szárnyaszegett madár.“

Jól tudván olaszúl, a hazától való távollétében szolgálni akart nyelvtudományával a magyar irodalomnak és átültette a Gerusalemme liberata-t verses hexameterekben.

E fordítása 1863-ban jelent meg, mikor Bálint, ki részt vett az 1859-ki olasz háborúban, Bécsben lakott. 1864-ig tartózkodott az osztrák fővárosban s aztán Schleswig-Holsteinben szolgált, mint tábori főpap. E működéséért a porosz arany koronarendet nyerte, később pedig az 1873-ki jubiláris érmet.

Részt vett később az 1866-ki porosz háborúban, azután ismét Bécsben és Welsben tartózkodott. A 70-es évek elején lejött bérczes hazájába, az erdélyi részekbe. Meglátogatta szülőföldét, tartózkodott Gyulafehérváron, aztán Kolozsvárra jött, hol egy női rokona társaságában, a ki gondozta, elvonultan, csöndesen élt, folyton dolgozva. Bámúlatosan sokat dolgozott, maga is írogatott verseket, rengeteg sokat olvasott és olvasmányai közepette, a mint valamelyes tartalmas mondáshoz ért, azt rögtön kijegyezte magának. Így gyűlt össze kezdetben egy füzetecske, melyet kiadott, majd — halála után 40 ívnyi mindenünnen összeszedett jeles mondás maradt hátra.

A milyen csöndesen élt, olyan csöndesen hunyt el, hirtelen. Bálint művei az említett Tasso fordításon kívül a következők:

*Jadwiga. Költemény 11 énekben, Beck Károly után fordította. (Pest, 1864.) Hogy Bálint e német nyelvű költő egyik művét lefordította, annak legfőbb oka az, hogy Beck bajai születésű volt s bár Bécsben élt és számtalan költeményt írt németül, nagy előszeretettel foglalkozott Magyarországgal s a magyarokkal, gyakran énekelve igazi hazájáról. Írt Beck magyar tárgyú regényeket is. Beck Petőfi költeményeit le akarta fordítani s e végből értekezett is Petőfivel, ki számára ön-életrajzát adta át. A tervezett fordítás azonban elmaradt, magyarul visszaemlékezéseket írt Petőfiről a „Koszorú“-ba.

1871-ben jelent meg Gyulafehérvárott Bálintnak egy kis füzete: „Vers, szemelvény a régiek elmésen mulattató bölcs mondataiból.“ Latinból fordította e művecskét, melyben egész se-reg bölcs mondás van. Székely természete nem állhatta meg, hogy a bölcs mondások elejére oda ne írja:

Bölcsen szólni szép, de csak akkor hozza gyümölcsét,
Hogyha a mit mondasz, tettel erősítéd azt.

1876-ban megjelentek tőle Phaedrus aesopi meséi, melyeket előbb a „Kelet“-ben adott ki.

E művein kívül, mint maga felsorolja (Szinyei I. 419. l.), német, olasz és latin költőkből fordított, eredeti népies versei pedig egész sereg folyóiratban jelentek meg. Lefordította Dante Divina Comediáját s ebből a Zoványi Antológiájában két ének; a „Magyarország és Nagyvilág“-ban 6 ének jelent meg. Fordított még Horatiusból, Schillerből. Többek közt a „Kolozsvár“-ban és az „Ellenzék“-ben is jelentek meg versei. Bécsben lefordította még Lewald Katonai Táská Könyv cz. művét.

Kéziratban maradt egész Dante fordítása, Aesop 210 eredeti meséje népies versekben és 40 ív „jeles mondások“.

Kétségtelen, hogy legfontosabb irodalmi műve a Tasso fordítása. Tanárky Gedeon e század elején prózában fordította le Tasso „Megszabadított Jeruzsálem“-ét nehézkesen. Bálint sem fordította ugyan alexandrinekben, a hogy Arany János egy kis részletet oly remekül átültetett, de verses hexameteri jól gördülnek, nyelvezete könnyed s fordítása határozottan nyereség a magyar irodalomra. Érdekes, hogy Bálint Gyula Tasso fordítását Gizella királyi hercegnő pártfogásával adta ki. Ezért a fordítás a királyi hercegnőnek van ajánlva. Az előző előtt pedig Bálint a királyi hercegnőnek hódolatteljes hálás szavakban mond köszönetet. Bálint Gyula nem tartozott ugyan az irodalmi nagyságok közé, de erős nemzeti érzése, törekvése, hogy a magyar irodalmat csupán olyan idegennel gazdagítsa, mely klasszikus és melynek átültetésével az irodalomnak szolgálatot tesz, folytonos önzetlen működése, a magyar irodalom egyik legrokonszenvesebb szerény alakjává teszük őt, kinek halálát mi épen ezért veszteségnek tartjuk, munkálkodásáról, követésre méltó hazafias törekvéseiről pedig az irodalomtörténetnek elismeréssel kell megemlékeznie.

GYALUI FARKAS.